

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU5

Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag som anpassar utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning. Förslagen innebär bl.a. att hänvisningarna till personuppgiftslagen tas bort och att vissa bestämmelser kompletteras med hänvisningar till förordningen. Vidare föreslås ändringar som avser utlänningsdatalagens förhållande till annan lagstiftning och utformningen av förbudet mot integritetskänsliga sökningar. Det föreslås också vissa undantag från förordningens bestämmelser.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2018.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:254 Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning	5
Särskilt yttrande	8
Anpassning till EU:s dataskyddsförordning (SD)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anpassning till EU:s dataskyddsförordning

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:254.

Stockholm den 18 oktober 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Johan Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Forssell (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Nooshi Dadgostar (V), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Emma Carlsson Löfdahl (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Arin Karapet (M) och Emilia Töyrä (S).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2017/18:254 Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning. Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Den 27 april 2016 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), kallad EU:s dataskyddsförordning.

Chefen för Justitiedepartementet gav i april 2017 en utredare i uppdrag att lämna förslag på de författningsändringar i utlänningsdatalagen (2016:27) och utlänningsdataförordningen (2016:30) som behövs för att komplettera EU:s dataskyddsförordning. Uppdraget redovisades i september 2017 i departementspromemorian En omarbetad utlänningsdatalag – Anpassning till EU:s dataskyddsförordning (Ds 2017:45).

Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning.

Jämför det särskilda yttrandet (SD).

Bakgrund

EU:s dataskyddsförordning gäller fr.o.m. den 25 maj 2018 och är en ny generell reglering för personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen ersätter 1995 års dataskyddsdirektiv. Enligt artikel 288 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har en EU-förordning allmän giltighet och är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Även om EU:s dataskyddsförordning är direkt tillämplig innehåller den bestämmelser som förutsätter eller ger utrymme för kompletterande nationella bestämmelser av olika slag. Dataskyddslagen är en generell lag på nationell nivå som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. Personuppgiftslagen (1998:204) har till följd av den nya förordningen upphävts. Samtidigt med EU:s dataskyddsförordning antogs ett nytt dataskyddsdirektiv med bestämmelser om behandling av personuppgifter inom den brottsbekämpande sektorn. Sådan behandling som omfattas av det nya dataskyddsdirektivet är undantagen från tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning. Till följd av dataskyddsdirektivet gäller fr.o.m. den 1 augusti 2018 brottsdatalagen.

Utlänningsdatalagen (2016:27) reglerar i dag all automatiserad personuppgiftsbehandling som sker i den verksamhet som Migrationsverket, utlandsmyndigheterna och Polismyndigheten bedriver enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Utlänningsdatalagen innehåller i dag hänvisningar till de bestämmelser i personuppgiftslagen som ska gälla inom tillämpningsområdet. Kompletterande bestämmelser till lagen finns i utlänningsdataförordningen (2016:30). Syftet med dessa regelverk är att ge myndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt samt att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. I utlänningsdatalagen finns bestämmelser om bl.a. tillåtna ändamål för personuppgiftsbehandling, behandling av känsliga personuppgifter, behandling av uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier, sökbegränsningar och myndigheters direktåtkomst till Migrationsverkets register.

Propositionen

Regeringen lämnar förslag som anpassar utlänningsdatalagen till EU:s nya dataskyddsreglering. De flesta förslagen är anpassningar till EU:s dataskyddsförordning och dataskyddsdirektivet eller görs till följd av att personuppgiftslagen har upphävts. Det föreslås även vissa förtydliganden och justeringar som inte motiveras direkt av EU:s dataskyddsförordning men som bl.a. ska bidra till att minska eventuella dubbelregleringar och klargöra de olika regleringarnas förhållande till varandra. En del andra förslag medför inte någon ändring i förhållande till dagens reglering, t.ex. bestämmelserna om lagens syfte, personuppgiftsansvar, direktåtkomst och uppgiftsskyldighet.

Även särskilda bestämmelser i utlänningsdatalagen som innebär avsteg från eller specificeringar av dataskyddslagens eller bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning och som är anpassade efter Migrationsverkets, utlandsmyndigheternas och Polismyndighetens särskilda behov behålls.

EU:s dataskyddsförordning innehåller inte någon begränsning av vilka typer av eller former av sökförbud som kan införas i nationell rätt. Regeringen anser att det är angeläget att behålla det skydd som nuvarande sökbegränsningar i utlänningsdatalagen innebär för den enskildes integritet. Regeringen föreslår därför att det tydligt ska framgå av lagtexten vilka personuppgiftskategorier som omfattas av sökförbud och vilka undantag som medges samt att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på integritetskänsliga uppgifter. Det föreslås även att den tidigare uppräknningen av otillåtna sökbegrepp ska ersättas med uttrycket känsliga personuppgifter. Vidare ska det tydliggöras att uppgifter om en persons sexuella läggning omfattas av sökförbudet. Ändringarna innebär att även genetiska och biometriska uppgifter kommer att omfattas av sökbegränsningar.

I EU:s dataskyddsförordning ställs inte några krav på den registrerades samtycke när myndigheter för över personuppgifter till tredjeland. Eftersom det finns särskilda sekretessregler för utläningar i offentlighets- och sekretesslagen och det alltid görs en bedömning av om den aktuella överföringen är förenlig med den lagen, anser regeringen att skyddet för den registrerade vid överföring av personuppgifter till tredjeland är tillfredsställande. Regeringen föreslår därför att ledet om den registrerades samtycke i bestämmelserna om överföringar av personuppgifter till tredjeland ska tas bort.

Regeringen föreslår därutöver att det ska införas vissa nya begränsningar från EU-förordningens bestämmelser om rättigheter och skyldigheter. De föreslagna begränsningarna gäller att den registrerade inte ska ha rätt att motsätta sig sådan personuppgiftsbehandling som är tillåten enligt utlänningsdatalagen och att den personuppgiftsansvariges skyldigheter att informera den registrerade om en personuppgiftsincident enligt EU:s

dataskyddsförordning inte ska gälla sådana uppgifter som det råder sekretess eller tystnadsplikt om gentemot den registrerade själv. Enligt regeringens mening är begränsningarna befogade och uppfyller kraven som ställs i EU:s dataskyddsförordning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2018.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen bör bifalla propositionen och anta regeringens lagförslag av de skäl som framförs i propositionen.

Särskilt yttrande

Anpassning till EU:s dataskyddsförordning (SD)

Paula Bieler (SD), Julia Kronlid (SD) och Jonas Andersson i Skellefteå (SD) anför:

Sverigedemokraterna är negativa till att hantering av personuppgifter regleras på EU-nivå. Givet att dataskyddsförordningen antagits inom EU ser vi dock inte anledning att reservera oss mot de anpassningar som regeringens förslag innebär.

Utifrån ett övergripande samhällsintresse bör dock personuppgifter få överföras i högre grad än vad som föreslås i regeringens proposition. Möjligheterna att registrera, behandla och dela med sig av personuppgifter i utlänningsärenden bör inte begränsas utöver vad som är nödvändigt. Som exempel har vi i andra sammanhang lyft frågan om ett utökat användande och myndighetsutbyte av biometriska uppgifter för att underlätta hantering av utlänningsärenden.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:254 Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
utlänningsdatalagen (2016:27)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningsdatalagen (2016:27)

dels att 7, 8 och 10 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 7 § ska utgå,

dels att nuvarande 14 § ska betecknas 15 § och nuvarande 15 § ska betecknas 14 §,

dels att 3, 5, 6, 13, den nya 14, 17, 18, 20 och 21 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före nuvarande 14 § ska sättas närmast före den nya 15 § och att rubriken närmast före nuvarande 15 § ska sättas närmast före den nya 14 §,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 4 a–4 c, 18 a och 18 b §§, och närmast före 4 a, 18 a och 18 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Denna lag gäller också vid behandling av personuppgifter i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige *om verksamheten inte utgör brottsbekämpande verksamhet.*

Denna lag gäller också vid behandling av personuppgifter i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige.

Förhållandet till annan reglering

4 a §

Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

4 b §

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och

föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

4 c §

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för brottsdatalagen (2018:000).

5 §

Denna lag gäller inte när personuppgifter behandlas med stöd av

1. lagen (2000:344) om Schengens informationssystem,
 2. lagen (2006:444) om passagerarregister,
2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex), eller
3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjeland-medborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodac-uppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (omarbetning).
3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex), eller
4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjeland-medborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodac-uppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (omarbetning).

6 §

När personuppgifter behandlas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen), gäller bestämmelserna i 28 och 48 §§ personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd om inte något annat följer av VIS-förordningen. I övrigt är denna lag inte tillämplig när personuppgifter behandlas med stöd av VIS-förordningen.

När personuppgifter behandlas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen) ska bestämmelserna om rätten till ersättning i artikel 82 i EU:s dataskyddsförordning tillämpas om inte något annat följer av VIS-förordningen. I övrigt är denna lag inte tillämplig när personuppgifter behandlas med stöd av VIS-förordningen.

13 §

Personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till

1. riksdagen eller regeringen,
2. en annan myndighet eller en enskild, om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning, eller
3. en utländsk myndighet, ett EU-organ eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet av uppgifterna följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen eller av uppgiftsskyldighet enligt en internationell konvention som Sverige har tillträtt eller enligt ett av riksdagen godkänt avtal med främmande stat eller mellanfolklig organisation.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första stycket under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

14 §

Sådana känsliga personuppgifter som anges i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får endast behandlas

1. för de ändamål som anges i 11 § 1–4 och 6 samt 13 § om uppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med behandlingen, eller
2. i löpande text för det ändamål som anges i 12 § 2, om uppgifterna är absolut nödvändiga för att fullgöra arbetsuppgifter i sådan verksamhet som anges i 2 §.

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får endast behandlas

Första stycket hindrar inte att känsliga personuppgifter behandlas med stöd av 15 §.

- Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela
1. ytterligare föreskrifter om inskränkningar av möjligheten att behandla känsliga personuppgifter, och
 2. föreskrifter om gallring.

17 §

Vid sökning i personuppgifter är det förbjudet att som sökbegrepp använda uppgifter som avslöjar

1. ras eller etniskt ursprung,
2. politiska åsikter,
3. religiös eller filosofisk övertygelse,
4. medlemskap i fackförening,
5. hälsa, eller
6. sexualliv.

Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det samma gäller för uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden.

Förbudet omfattar inte uppgifter om beslut om förvar enligt utlänningslagen (2005:716).

Första stycket hindrar inte att känsliga personuppgifter behandlas med stöd av 15 §.

18 §¹

Vid behandling av personuppgifter för ändamål som anges i 12 § 2 får personuppgifter som direkt pekar ut den registrerade inte användas som sökbegrepp.

Vid sökning i personuppgifter får sådana uppgifter om lagöverträdelser m.m. som anges i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) inte användas som sökbegrepp. Uppgifter om beslut om förvar enligt utlänningslagen (2005:716) får dock användas som sökbegrepp.

Information om personuppgiftsincidenter

18 a §

Den personuppgiftsansvariges skyldighet att informera den registrerade om en personuppgiftsincident enligt artikel 34 i EU:s dataskyddsförordning gäller

¹ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

inte sådana uppgifter som den personuppgiftsansvarige inte får lämna ut till den registrerade enligt lag eller annan författning eller enligt beslut som har meddelats med stöd av författning.

Rätten att göra invändningar

18 b §

Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

20 §

Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 14 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 14 § andra stycket 1, 2 eller 5.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2 eller 5.

21 §

Trots hänvisningen till 33 § personuppgiftslagen (1998:204) i 8 § första stycket 8 är det tillåtet att även utan den registrerades samtycke föra över personuppgifter till tredjeland om överföringen är

Personuppgifter får föras över till tredjeland om överföringen är absolut nödvändig för de ändamål som anges i 11 § 1 och 2 samt 12 § 1, såvida det inte möter hinder av sekretess enligt offentlighets- och

absolut nödvändig för de ändamål sekretesslagen (2009:400) som anges i 11 § 1 och 2 samt 12 § 1, såvida det inte möter hinder av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av möjligheten att föra över personuppgifter till tredjeland.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2018.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.